

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

ГОДИНА II

БЕОГРАД, 9. АВГУСТ 1930.

БРОЈ 32

Садржај:

Tvornica za dušik d. d. Ruše

Bosansko dioničarsko društvo za elektriку — Jajce

„Slaveks“ dioničarsko društvo za šumsku industriju — Zagreb

Brodarsko akcionarsko društvo „Boka“ — Kotor

TVORNICA ZA DUŠIK D. D. RUŠE.

Agrarna kriza koja i kod nas zauzima sve veći obim, po- gađa i našu industriju veštačkog gnojiva, bar ukoliko se tiče plasiranja dela njene produkcije u samoj zemlji. Konsum ve- štačkog gnojiva rapidno pada. Niske cene agrarnih produkata, u prvom redu žitarica, imaju za posledicu da se ne rentira in- tenzivna poljoprivredna delatnost.

Sindikatski domaćih fabrika umetnog gnojiva pregovara sa izaslanicima našeg zadružnog pokreta o davanju umetnog gno- jiva na kredit uz garanciju pojedinih saveza. Veliko se pobolj- šanje od toga ne može očekivati, s obzirom na činjenicu, da niske cene poljoprivrednih proizvoda ekstenzificiraju proiz- vodnju.

Plasiranje umetnog gnojiva uz današnje prilike moglo bi biti nešto jače kad bi uspela propaganda da se i livadama te pašnjacima daje umetnog gnojiva. Jer stočarstvo je jedina agrarna grana koja nije u krizi, koja ima cene koje je imala pred nekoliko godina.

Kad bi Ruše imalo težište svog rada u našoj državi, njegova bi situacija s obzirom na izloženo bila veoma loša. Me- đutim Ruše pretežni deo svoje produkcije plasira u inozemstvu. Ma da su i tamo u najnovije vreme prilike znatno pogoršane, što se najbolje oseća u generalnom padanju cena, ipak je Ruše uspelo da i za prošlu godinu pokaže jednaki dobitak kao i go- dine 1928. Reda radi moramo spomenuti da prošle godine agrarna kriza nije još bila u svojoj kulminaciji. A pitanje je da li će biti ove godine.

Bilansa za 4 poslednje godine pruža sledeću sliku:

Aktiva	1929.	1928.	1927.	1926.
Zemljište i tvornice	11.773	11.808	11.750	2.721
Uređaj tvornice	13.716	12.158	14.048	867
Pruga	543	621	698	51
Zalihe materijala	6.278	6.096	6.527	7.696
Gotovi fabrikati	15.565	10.658	7.430	14.464
Dužnici	15.985	10.873	22.478	22.061
Pasiva				
Glavnica	20.000	20.000	20.000	5.000
Rezerva	7.682	7.433	7.253	1.835
Poverioci	35.651	22.812	34.059	38.964
Dobitak	2.390	2.388	2.493	2.711
Ukupni iznos bilanse	66.145	53.067	63.835	48.526

Kako vidimo ukupni iznos bilanse prošle je godine po- rasao za 13 miliona. Uopće bilansa za 1929. najveća je.

Investicije ostale su u glavnome iste. Jedino u uređaj tvornice utrošeno je prošle godine nešto prekao jednog miliona

dinara. Gotovi fabrikati naprotiv porasli su za 5 miliona dinara a isto toliko i dužnici. Porast ovih dvaju pozicija za 10 miliona dinara može da nastupi iz dvojakog razloga. Prvo jer je ko- njunktura odlična, pak je produkcija znatno veća. A povećana produkcija vuče za sobom i povećanje računa fabrikati i duž- nici. Ali isto tako povećanje tih pozicija može da nastupi i kod pogoršanja konjunktura i to tako da se izrađena roba teško plasira usled čega postoje velike zalihe, dotično mora se više dati na kredit. Bojimo se da je na povećanje ovih dvaju po- zicija kod Ruše pre delovala loša, nego dobra konjunktura.

Porastom računa gotovih fabrikata i dužnika za preko 10 miliona dinara porasli su i poverioci za skoro 13 miliona di- nara, što je sasvim razumljivo. Sve investicije su pokrivene vlastitim sredstvima. Obrtni kapital u glavnome se dobiva kre- ditom. A većom upotrebom obrtnog kapitala, kao što se vidi kod porasta pozicije gotovi fabrikati i dužnici vuče za sobom i porast poverioca.

Dobitak je ostao na istoj visini što je obzirom na ko- njunkturu vanredno povoljan znak. Vidi se da je poduzeće od- lično fundirano i da ima jake unutrašnje rezerve.

Račun gubitka i dobitka izgleda ovako:

	1929.	1928.	1927.	1926.
Dobitak				
Bruto dobitak	13.183	12.144	10.705	8.849
Gubitak				
Administracija	5.431	4.481	5.189	4.621
Porezi	1.526	2.256	1.431	970
Otpisi	3.835	3.017	1.196	978

Bruto dobitak porasao je za jedan milion dinara. I admi- nistracija je porasla za jedan milion. Na ime poreza plaćeno je 700 hiljada dinara manje, ali su otpisi za 800 hiljada dinara veći. Po tome dobitak je ostao na istoj visini. Izgleda da se provodi politika stabilne dividende, jer je čisti dobitak svih ovih godina — bila konjunktura bolja ili lošija, u glavnome jednak.

BOSANSKO DIONIČARSKO DRUŠTVO ZA ELEKTRIKU — JAJCE.

Sa iznosom od jedne novčane jedinice, kod nas sa je- dnim dinarom bilanciraju se kod društava obvezanih na javno polaganje računa one investicije ili pozicije aktive koje se mo- raju uneti u bilancu a koje su potpuno otpisane. Kod dobro fundiranih akcionarskih društava vidimo obično da je uređaj otpisan na jedan dinar. Tu i tamo vidimo po još koju poziciju koja premda predstavlja izvesnu vrednost, ipak je iskazana u bilanci sa samo jednim dinarom.

Kod Bosanskog dioničarskog društva za elektriку imamo ništa manje nego pet pozicija aktive koje su bilancirane sa samo jednim dinarom. To su uređaj laboratorija, alat i utenzi- lije, pokretnosti, kola, patenti. Ne treba naglasiti da pojedine od ovih pozicija predstavljaju i veću vrednost. Jer poduzeće

dimenzija Bosanskog d. d. za električnu ima i skupi laboratorij i udoban nameštaj a da ne govorimo o vrednosti raznih patenata. Međutim je uprava nastojala da sve one investicije koje ne služe neposredno produkciji, ima otpisati na što manji iznos.

Kad su sporedne investicije otpisane na skoro nulu jasno je, da je i glavna investicija unešena u bilancu sa manjom vrednošću. Sve investicije počevši od vodenih gradnja, uređaja fabrike pa do zgrada i zemljišta bilancirane su sa 20 miliona dinara. Rekonstrukciona vrednost, to jest, koliko bi se moralo potrošiti kad bi se sada podiglo jedno slično poduzeće, iznosila bi danas mnogo više. Jer vodene gradnje za iskorišćavanje vodopada dosta su skupe. A da tek ne govorimo o dizanju elektrotehničkih tvornica.

Poverioci iznose jedan milion 687 hiljada dinara. To zapravo ni nisu poverioci nego nabavke koje još nisu dospele. Bosansko dioničarsko društvo za električnu ne radi sa bankovnim kreditom. Prema tome njega se ništa ne tiče dali je kamatnjak 5, 10 ili čak i 15%. Tim je možda najbolje karakterizirana pozicija elektrane u Jajcu. Mnoga naša industrijska poduzeća koja su inače imala preduslove za uspešan rad, skrhalala su samo radi toga, jer je razmer između vlastitih i tuđih sredstava bio nepovoljan pak su bankovni kamati absorbirali ne samo čitav profit nego i dio vlastitog kapitala. Razvitak i napredak naše industrije biće postavljen na zdravu bazu tek onda, kad razmer između tuđih i vlastitih sredstava bude povoljniji nego što je to danas redovito slučaj. Maleni je broj industrijskih poduzeća kod nas i to samo onih koji su osnovani pre rata, da su bar sve investicije izvršene iz vlastitih sredstava i da se na banke apelira samo za pokriće potreba na prometnom kapitalu.

Kod Bosanskog d. d. za električnu naravno odnos između tuđih i vlastitih sredstava opet je preteran u korist vlastitih. Jer kod ukupne bilance od 50 miliona dinara izkazivati poverioce sa niti 2 miliona dinara znači uopće ne imati dugova. Pogotovu kad dužnici iznašaju preko 20 miliona dinara. Poduzeća kao Jajce ne samo da ne trebaju nikakvih bankarskih kredita nego su u stanju da zavodu sa kojim rade stavljaju na raspoloženje znatnija sredstva koja ne trebaju za svoj posao.

Bilanca za 4 poslednje godine pruža sledeću sliku:

Aktiva	1929.	1928.	1927.	1926.
	u hiljadama dinara			
Investicije	20.068	18.260	17.545	4.186
Sirovine	6.529	8.466	5.834	6.983
Participacije i efekti	589	589	589	496
Blagajna	186	63	288	177
Dužnici	21.900	20.571	15.500	18.928
Pasiva				
Glavnica	13.500	13.500	13.500	3.375
Amortizirane obligacije	1.000	1.000	1.000	1.000
Amortizacioni fond	7.553	5.724	4.071	2.971
Rezerve	15.675	15.371	6.607	3.303
Fondovi	7.050	6.275	3.714	4.300
Poverioci	1.687	2.639	11.237	12.941
Dobitak	1.916	2.622	2.559	2.210
Ukupna bilanca	49.288	47.964	43.438	31.558

Amortizacioni fond i razni fondovi bilancirani su sa skoro 15 miliona dinara. Još samo par godina pak će ukupan iznos tih fondova biti veći nego investicija. Po tome će u nešto drugoj formi i glavne investicije biti potpuno amortizirane.

U prošloj godini izvedene su i neke nove investicije, tako da na tom računu vidimo porast od skoro 2 miliona dinara. Međutim za isti iznos dotiran je i amortizacioni fond.

Poslovni uspeh bio je prošle godine nešto slabiji. To je u vezi sa situacijom na svetskom tržištu. Jer i Jajce je u prvom redu odvisno o stranim tržištima, budući da u zemlji plasira

samo jedan dio svoje produkcije. Ona proizvodi kalijev karbid, derivat od klor, klorni kreč i natron; na osnovu ugovora sa državom proizvodi se i tekući klor. U svetskoj statistici nitrata mi igramo vidnu ulogu. Sada se vode pregovori o sklapanju jednog velikog kartela koji bi regulirao svetsku produkciju i tako već postojećim poduzećima osigurao bolji rentabilitet.

Većih promena u strukturi bilance na koje bi se trebalo naročito osvrnuti, nema.

Račun gubitka i dobitka pruža sledeću sliku:

Dobitak	1929.	1928.	1927.	1926.
	u hiljadama dinara			
Višak produkcije	6.827	7.579	6.987	6.576
Gubitak				
Opšti troškovi	2.687	2.849	2.893	2.649
Amortizacija	1.828	1.653	1.100	238
Rezerva za poreze	800	800	800	200
Čisti dobitak	1.906	2.622	2.559	2.210

Kako vidimo „višak produkcije” podbacio je za 700 hiljada dinara upravo za toliko za koliko je manje izkazan i čisti dobitak. Opšti troškovi opali su za nešto ispod 200 hiljada. Za toliko je nekako porasla i amortizacija tako da kod tih pozicija promene nisu bile takove da bi mogle delovati na konačni rezultat.

Poboljšanjem opštih prilika kao i sklapanje kartela bitno će poboljšati i onako povoljne izgleda. Bosanskog d. d. za električnu u Jajcu.

„SLAVEKS” DIONIČARSKO DRUŠTVO ZA ŠUMSKU INDUSTRIJU — ZAGREB.

Kriza u našoj šumskoj industriji koja uzima sve oštriji oblik morala je da dohvati i „Slaveks”. Doduše njegova je konstrukcija takova a zaleđe tako široko, da on tu krizu može da prebrodi mnogo lakše nego većina naših šumskih poduzeća. I kriza koja je bila nastala u prvom redu kao posledica snaženja dinara, i koja je pojedina poduzeća koštala i do 100 miliona dinara, najmanje je tangirala „Slaveks”. Ovde nije bilo potrebno ni da se reducira dionička glavnica ni da zavod koji ga finansira vrši znatne otpise svojih potraživanja ili bar stornira kamate.

Današnja kriza u našoj šumskoj industriji pogađa „Slaveks” naročito radi toga, što je težište njegova rada u bukovini. A bukovina je upravo ono drvo, koje danas najgore prolazi. Izvoz je bukovine mnogo slabiji nego ranije. Glavne zemlje koje su povlačile bukovinu, bile su Španjolska i Italija. A glede Španjolske i sam kratki izveštaj kaže, da se je opadanje cena naročito osetilo u eksportnom poslu sa Španijom, gde se ranijih godina uspjevalo plasirati znatan dio produkcije.

Čudna je ta zemlja Španija. Do pred godinu dana nismo sa Španjolskom imali ni trgovačkog ugovora, te je naša roba morala ići preko talijanskih luka i kao talijanske provenijencije, samo da ne plati visoku carinu, koju bi inače platila da je deklarirana kao naša. Zatim smo zaključili trgovinski ugovor. Na barcelonskoj izložbi naša šumska industrija bila je vanredno zastupljena. Predstavnici Saveza šumske industrije putovali su i po Španiji, a španjolskom poslaniku priređeni su sjajni banketi. Svak je očekivao, a u prvom redu šumski industrijalci, da će sada naš izvoz drveta u Španiju biti daleko jači nego ranije. „Oceania” je čak dobila i 6.5 miliona dinara subvencije, da uvede izravnu liniju između naših i španjolskih sredozemnih luka. I od toga momenta kao da je netko ukleo. Promet je počeo bivati sve manji i manji, dok nije došao na nivo, na kojem nikada nije bio za vrijeme vanugovornog stanja. Tu se najbolje vidi, da na razvitak posla i konjunktura čak ni trgovački ugovori ne mogu mnogo djelovati. A najmanje izložbe i banketi ili dekoracije.

„Slaveks” je pogođen i time što je on jedan od najjačih proizvođača drva za gorivo. Ni jedno od naših velikih poduzeća nije poklanjalo toliku pažnju gorivom drvu. U Zagrebu je imao i svoja skladišta tako, da je moglo izravno pokrивati potrebe manjih detaljista i jačih privatnika. A kako je prošla blaga zima djelovala na drvo za gorivo nije potrebno ni govoriti.

Doduše „Slaveks” je zaključio svoju bilansu sa 31. 10. 1929., dakle prije nastupa zime i prije izrazitijeg pogoršanja konjunktura. Nu kako je izveštaj upravnog odbora datiran sa 24. majom o. g. jasno je, da je razvitak poslova u ovoj godini mnogo uplvisao na sastav bilanse i za prošlu godinu. Veća poduzeća na ime kod sastava svoje bilanse skoro više vode računa o perspektivama budućeg razvitka nego o već završenom poslovanju. O tome dali će bilansa ispasti nekoliko nota optimističnije ili pesimističnije, zavisi u prvom redu o perspektivama najbliže budućnosti a ne toliko o faktičnom uspjehu netom završene poslovne godine.

Bilansa za 4 posljednje godine ovako izgleda:

Aktiva	1929.	1928.	1927.	1926.
Blagajna	152	137	82	97
Efekt i devize	4.370	4.245	6.636	5.113
Dužnici	25.598	38.773	36.980	32.811
Potraživ. afilir. poduz.	34.547	—	—	—
Šume i zalihe	35.547	52.205	41.367	38.375
Investicije i inventar	14.071	11.814	10.735	10.673
Pasiva				
Glavnica	15.000	15.000	15.000	15.000
Rezerva	17.429	17.322	17.252	17.201
Amortizacija šuma	—	22.841	16.802	9.779
Amortizacija invest.	7.171	6.284	5.411	4.563
Vjerovnici	73.020	45.099	38.678	38.238
Dobitak	1.349	1.998	1.996	1.206
Suma bilanse	114.524	109.176	95.802	87.071

U bilansi za god. 1929. izvršene su i neke tehničke izmjene. Po prvi put među aktivu posebno su navedena potraživanja od afiliranih poduzeća, koje mora matica da finansira. Ta potraživanja iznose lijepu sumu od 34,5 miliona dinara. Ostali dužnici iskazani su sa 25,6 miliona dinara. Godine 1928. dužnici su iskazani sa 38,7 miliona dinara. Kako je zaliha šuma iskazana sa 35,5 miliona kontra 52,2 1928. god., verovatno je, da su neke pozicije afilijacija godine 1928. bile unesene među šume i zalihe.

U pasivnoj strani vidimo, da je prošle godine ispuštena stavka amortizacija šuma. Ta je stavka bilansirana godine 1928. sa 22,8, 1927. sa 16,8, a 1926. samo sa 9,7 miliona dinara, ona je ove godine izostavljena iz pasive. Verovatno je ta amortizacija prošle godine neposredno provedena preko aktivne pozicije „šume i zalihe” i odmah tamo otpisana tako, da bi pozicija aktivne „šume i zalihe” bila neto pozicija. Međutim stavka je smanjena prošle godine za 17 miliona, što bi značilo da su u novoj godini nabavljene nove šume.

Ukupna bilansa povećana je za 5 miliona dinara, i iznosi 114,5 miliona dinara. Vlastita sredstva iznašaju 32 miliona dinara. Investicije i šume knjižene su sa 50 miliona.

Vjerovnici iznašaju 73 miliona dinara. Kod bilanse od 114 miliona to je skoro dvije trećine. „Slaveks” bi po tome već bio zreo za povišenje vlastitih sredstava, i to u znatnoj mjeri. Nu o tome on sam ne odlučuje, već patronizirajući novčani zavodi. Ako je njima prava ovakova situacija, i nama je.

Čisti dobitak slabiji je za jednu trećinu od dobitka godine 1928. Međutim prošle godine konjunktura je još nekako bila povoljna. Ova je godina mnogo slabija. A ta slabija konjunktura dolazi i do izražaja na kursu akcija među ostalim

industrijskim papirima, koji kotiraju na zagrebačkoj burzi i „Slaveks” se odlikuje laganim ali konstantnim popuštanjem kursa. Nu kako je velika većina akcija u čvrstim rukama to popuštanje kurseva ne tangira, bog zna kako, naše kapitaliste. Pogotovu što je gros akcija u stranim rukama.

BRODARSKO AKCIONARSKO DRUŠTVO „BOKA” — KOTOR.

„Boka” je naše jedino parobrodarsko društvo, koje vrši redovnu plovidbu na našem južnom Jadranu; i pošto je u onim krajevima svet veoma siromašan, a turizam još nedovoljno razvijen, (a parobrodarstvo ima jaku konkurenciju u automobilizmu), mora hleb, koga ima „Boka” tamo da zarađuje, biti veoma tvrd. Osnovana je „Boka” 1921. god. u Kotoru, u potpuno skromnom obimu sa glavnicom od 1,5 miliona dinara. Ova se glavnica povišuje već naredne godine na 5 miliona, a 1923. god. odlučeno je povišenje na 40 miliona dinara. Međutim uprava se nije koristila tim ovlašćenjem, već je postepeno povišavala glavnicu: u 1926. godini ona iznosi 6 miliona, u 1927. godini 7,25 miliona a u 1928. povišuje se na 10 miliona, podijeljeno na 50.000 komada á 200 dinara nominalne vrednosti. Historija „Boke” ima dva perioda; prvi traje do kraja 1926. godine, a drugi je društvena renesansa, koja počinje 1927. godine sa promenom uprave. O prilikama „Boke” u 1926. god. mnogo se je svojevremeno pisalo, i to danas više ne interesuje. U godišnjem izveštaju „Boke” za 1924. god. kaže se, „da je društvo u početku 1927. godine preživljavalo odista kritične dane: brodovlje za lokalni saobraćaj bilo je teško zapušteno, istrošeno i u glavnom neupotrebljivo, kapetani i momčad na brodovima za više meseci neisplaćeni, krediti iscrpeni, mnogi otkazani, nekoji otuženi, gotovina nikakva, dugovi per saldo 31. XII. 1926. godine iznosili su oko 6,48 miliona, dok su stvarno bili mnogo veći, jer mnogi poverioci i potraživanja prema društvu u to doba još nisu bili uvršteni u društvene knjige”. To je u nekoliko reči stanje društva, kako ga je zatekla nova uprava početkom 1927. godine. Iz upoređenja glavnih bilansnih pozicija za ove poslednje godine vidi se, da je delo sanacije trajalo pune dve godine teških napora, a da je već u prošloj, 1929. godini postignut i čedan profit. Sanacija je bila teška, jer je njeno uspešno izvađanje bilo moguće jedino radikalnim merama. Sa povišenom glavnicom kupljen je brod „Bojana” eks „Škodra”, i popravljene su „Morava”, „Drava” i „Bistrica” i na taj način je društvu omogućena uspostava onih linija, na koje je bilo obavezno prema državi ugovorom o subvenciji. Druga važna odluka je bila rasčišćavanje bilansnih pozicija. Brodovlje, koje je predstavljalo bilansnu vrednost od 13,93 miliona dinara procenjeno je ponovo te je uneseno u bilans za 1927. godinu prema zaključku vanredne glavne skupštine od 25. marta 1929. godine a po odbitku otpisa od 4,9 miliona dinara i realizovanoj vrednosti parobroda „Prestolonaslednik Petar” i „Kolubara” sa 9,84 miliona. Potraživanja „Boke”, iznose krajem 1927. godine 1,23 miliona i to po odbitku dubioznih potraživanja od 129,813 dinara; dugovanja bilansirana su sa 6,58 miliona, koja cifra sadrži i dug od 2 miliona dinara kod Dubrovačke trgovačke banke u Dubrovniku, koji je bio uzet 5. marta 1927. godine, a koji je danas već otplaćen. Rashodi „Boke” 1927. godine iznosili su prema računu gubitka i dobitka 10,37 miliona dinara, od čega otpada samo na otpise 4,25 miliona; tome na suprot iznosili su prihodi: od prevoza robe 620 hiljada, od prevoza putnika i prtljaga 514 hiljada, na ime državne subvencije 5,45 miliona i na ime kamate od hartije od vrednosti 15 hiljada, dakle ukupno 6,605.000 dinara: prema tome iznosi gubitak 3,76 miliona dinara; a upotrebom rezervnog i amortizacionog fonda u iznosu od 1,24 miliona dinara, smanjen je gubitak na 2,52 miliona dinara. Ovako završava prva sanacijska godina „Boke”.

U drugoj, 1928. godini počinje „Boka” da traži novu ekspanziju. Od Srpsko-arbanske banke u Cetinju kupuje Jadran-

sko-skadarsku plovidbu, čime proširuje svoj rad na sve vode zetske banovine i postaje jedino subvencionirano preduzeće, koje vrši redovni lokalni saobraćaj na Skadarskom jezeru. Tom kupovinom društvo je povećalo svoj park za četiri jedinice: „Zetu”, „Skenderbega” i motorne brodove „Ruma” i „Soko”. Istovremeno povišena je i glavica na 10 miliona dinara. U toj je godini učinjen još jedan veoma važan uspeh: sa državom sklopljen je nov sporazum, za 10 godina, dakle do 31. marta 1938. godine, po kome ima „Boka” postepeno izvršiti delimičnu obnovu svog plovnog parka, izgradnjom četiri novih jedinica za ukupno 500 bruto registar tona, a država da daje za vreme trajanja ugovora „Boki” 7 miliona dinara godišnje.

U trećoj, 1929. godini, prodat je parobrod „Vojvodina” za bruto svotu od 9.500 engleskih funti, odnosno za neto iznos od dinara 2,279.246 (razlika od oko 328 hiljada predstavlja verovatno plaćenu proviziju). U knjigama preduzeća brod je nakon otpisa predstavljao vrednost od 1,995.000 dinara, a prema proceni komisije njegova vrednost iznosila je 2,100.000 dinara; ovako dobijena razlika između postignute cene i procenjene vrednosti u visini od 179 hiljada dinara doznačena je fondu za osiguranje brodova, pošto je „Boka” prestala da osigurava kod osiguravajućih društava. Nanovo je u ovoj godini kupljen motorni čamac „Dobrota” sa 6 tona i 12 konjskih snaga za cenu od 70 hiljada dinara. Ova mala lađa vrlo dobro služi društvu, vršeći lokalnu službu između Kotora i obližnjih varoši.

„Boka” sa ponosom podvlači, da je u prošloj godini posvetila veliku pažnju opravkama svojih brodova, a naročito opravkama „Bistrice”, „Sitnice” i „Morave” koje su opravke koštale preko 1,5 miliona dinara. Lađa „Morava” koja je sagrađena u 1898. godini zamenjen je kotao sa potpuno novim, i uprava se nada, da će postepeno zameniti kotlove i nekim drugim brodovima.

Objasnilo smo sastav glavnih bilansnih pozicija za 1927. godinu; veoma interesantan je i pregled i upoređenje tih pozicija za 1928. i 1929. godinu, koji pružaju sledeću sliku:

Aktiva	1927.	1928.	1929.
	u hiljadama dinara		
Gotovina	3	9	61
Vrednost parobroda	9.839	7.930	5.870
Dužnici	1.229	6.176	7.224
Hartije od vrednosti	293	302	467
Vrednost robe na stovarištu	46	95	83
Inventar po otpisu	94	101	91
Gubitak	2.522	592	—
Vrednost Skadarske plovid. po otpisu	—	1.660	1.476
Pasiva			
Glavnica	7.255	10.000	10.000
Fond za amortizaciju	120	963	1.550
Poverioci	6.587	5.879	2.096
Nepodignuta dividenda	53	—	—
Pouzeće	11	23	27
Dobitak	—	—	1.296
Fond za osiguranje brodova	—	—	302
Zbir pasive	14.029	16.867	15.273
Račun gubitka i dobitka			
Prenos gubitka	919	2.522	592
Upravni troškovi	453	627	929
Izdržavanje i popravka brodova	1.523	736	1.627
Plate i ishrana posade i dr. troškovi	1.131	1.588	2.720
Pogonski troškovi	1.191	1.599	1.568
Kamate i provizija	552	348	209
Osiguranje parobroda	197	195	—

Porez i takse	38	16	—
Otpisi	4.253	1.042	808
Dobitak	—	—	1.296
Prihodi			
Od prevoza robe	622	940	1.230
Od prevoza putnika i prtljaga	514	1.219	1.542
Od subvencije	5.454	5.881	6.979
Kamate od hart. od vred.	15	12	—
Prenos fondova	1.242	27	—
Gubitak	2.522	592	—
Zbir prihoda	10.371	8.672	9.757

Vrednost parobroda snažno se otpisuje: videli smo, da je otpis izneo u 1927. godini 4,25 miliona a u 1928. godini preko jednog miliona dinara; u 1929. godini iznosi otpis samo 808 hiljada, ali je istovremeno osnovan i naročit fond za osiguranje brodova (o kome je već bilo govora) u visini od 302.000 dinara a isto tako jako je povećana dotacija 1927. godine osnovanog fonda za amortizaciju, koji je od 120.000 porastao na 1,5 miliona dinara. Prema bilansu iskazana vrednost brodovlja iznosi dakle: u 1927. godini 9,839.000, u 1928. godini 6,176.000 i u 1929. godini 5,870.000 dinara. Jak skok pokazuju dužnici: od 1,23 u 1927. godini na 7,22 miliona u 1929. godini (ovde se verovatno pojavljuje država kao dužnik za neplaćenu subvenciju). Vrednost Skadarske plovidbe unesena je u bilans za 1928. godinu sa 1,66 miliona dinara.

Povoljan je znak, da su poverioci u opadanju. „Boka” ih je otplatila iz povišene glavice i iz prinosa prodatih lađa; pali su od 6,5 u 1927. godini za 4,5 miliona u toku dvaju godina na 2,0 miliona dinara.

Vrlo pregledno su sastavljeni računi gubitka i dobitka. Zbog povećanog intenziteta rada, povećani su i svi upravni i pogonski troškovi, sve plate i troškovi za izdržavanje lađa; to je normalna i zdrava slika. Radi prodaje „Vojvodine” u 1928. godini pogonski troškovi čak su nešto smanjeni; ali je porast tih nabrojanih pozicija prema 1927. godini preko 100%, što najbolje ilustrira razvoj i obim poslova. Ovo naše tvrđenje u punoj meri potvrđuju podatci o prihodima „Boke”. Tako vidimo, da su prihodi od prevoza robe, putnika i prtljaga u snažnom porastu: od ukupno 1,13 miliona porasli su u 1928. godini na 2,16 miliona, a u 1929. godini na 2,77 miliona. To je lep rezultat; a pri tome moramo još imati u vidu da je u svakoj od poslednjih godina bio prodat po jedan brod koji je time ispio iz saobraćaja. Subvencija je prema 1927. godini u porastu: od 5,45 miliona ona se je u 1928. godini popela na 5,88 miliona odnosno na 6,98 miliona u 1929. godini. Kamate i provizije u rashodima računa gubitka i dobitka su u opadanju; i to je u vezi sa opadanjem pozicije poverioci.

1928. godina je sama po sebi bila aktivna. Čista dobit iznosila bi skoro 2 miliona dinara da nije tu postojao još i gubitak iz 1927. godine u iznosu 2,52 miliona; zbog toga nadmašuju rashodi prihode za 592 hiljade, koliko je kao gubitak preneto na novu 1929. godinu. U toj je godini sanacija dovedena kraju, i u prkos skoro 600.000 dinara gubitka iz ranije godine, prihodi preduzeća nadmašuju rashode sa 1,3 miliona dinara, kolika je čista dobit „Boke” u 1929. godini; ona je podeljena na sledeći način: 129 hiljada dinara odnosno 10% rezervnom fondu, koji je bio istrošen 1927. godine i koji će se u 1930. godini nanovo pojaviti; 10% upravnom odboru u smislu člana 16. društvenih pravila (116 hiljada), 15.000 kao nagradu nadzornom odboru, jedan milion kao 10% dividendu, a ostatak prenosi se na novi račun.

1930. godina biće nakon dugog vremena prva normalna godina u razvoju „Boke” (jer 1929. godina je otpočela sa gubitkom) i time je definitivno i uspešno završena era sanacije.

Plovni park „Boke” sastavljen je od 10 jedinica sa ukupno 1009 bruto registar tona i 1826 indiciranih konjskih snaga.